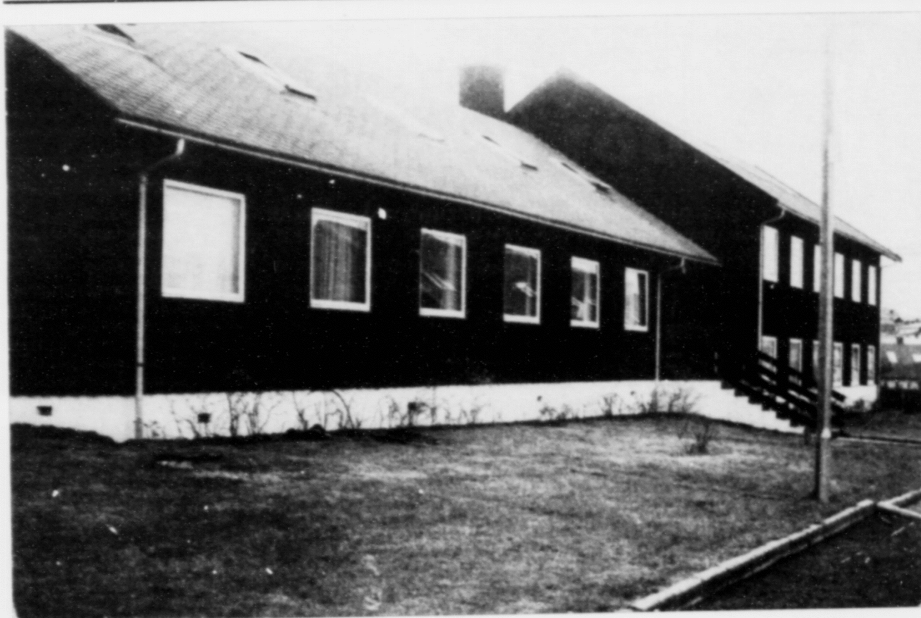

Orð og verk

Fólk á Føroyamálsdeildini munnu hava líka ymiskar áskoðanir um mál, málrækt og málpolitikk sum aðrir føroyingar. Støðan til, hvat er besta orðið/orðalagið í hvørjum einstøkum føri er ymisk. Ólík sjónarmiðdystast, mýkja viðhvørt óvikiandi lið um lið. Sterkar kenslur eru uppi, men próvforslan má fyrst og fremst byggja á vísisindaliga og søguliga grund. Høvuðsmiðil hjá Føroyamálsdeildini er greitt: at granska og røkja føroyskt mál, bókmentir og aðrar mentir og at útbúgva fólk á hesum økinum. Støðið undir hesum arbeiðinum liggur fast: tað er allar tær heimildir um føroyskt mál og mentan, sum

tøkar eru í skrivligum og munnligum formi, viðfarnar sambært dyggum granskingsrónarmíðum.

At gera føroyskar orðabækur er eitt arbeiðsøki hjá deildini. 1974 kom eyka-bind til Føroysku-donsku orðabókina. 1977 kom uppiskoyti til Donsku-føroysku orðabókina. Tey fylgjandi árin var orðabókaarbeiðið á deildini at granska, røkja og økja orðasavnið á deildini.

Orðabókaarbeiðið skifti ham seint í 80-árunum, tá ið deildin fekk teldur. Farið varð undir at gera telduforrit til orðabókagerð, og hetta forrit hevur verið dagført so hvørt og virkað eftir ætlan. 1989 varð av álvara farið undir at gera handritið

til móðurmálsorðabók, og ongantíð fyrr hevur føroyskt orðabókaarbeiði verið so væl skipað. Fimm fólk sita og kíta seg við fyrstu føroysku móðurmálsorðabókina. Carlsberg-grunnurin stuðlar hesum stórarbeiði fíggjarliga, eins og hann í sinari tíð stuðlaði føroysku-donsku orðabókini. Fleiri av orðabókastarvsfólkunum hava fingið fyrsta partin av útbúgving síni á Føroyamálsdeildini, sum er einasta universitet í heiminum, ið bjóðar fullfíggjað universitetsprógv í føroyskum. Handritið verður liðugt um ársskiftið og kemur bókini út at ári. Hetta verður størsta føroyska orðabókin higartil og væl øðrvísi enn tær føroysku orðabækur, sum vit

nú hava. Summart part verður hon ein alfrøði ella leksikon at kalla. Tú hyggur t.d. undir kvennkynsordíð »ár« og lesur frágreiðing á føroyskum um henda lut og sært mynd av, hvørjum partum hann er samansettur av við navn á hvørjum parti: lummur, skeytar, leggur o.s.fr.; tí nakað av myndum verður í bókini. Annars finnur tú, tá ið tú slært eitt orð upp, tey orðini, sum merkja tað sama, og dømi um, hvussu orðini verða brúkt: t.d.

Við hesari bókini í hond verða vit øll, tá ið vit skriva, lesa og tyða føroyskt, í einari heilt nýggjari og betri støðu enn nú. Tað ger tað sama, um vit eru skúlabørn, lærarar, fjölmiðlafólk, politikarar, prædikmenn ella gera annað arbeiði, sum orðabókin fer at lætta beinleiðis um; ella vit nýta bókina í frítíðini til at sláa upp í, tá ið vit vilja vita meira um orð og málnýtslu, sum vit koma fram á í eldri sum nýggjari føroyskum lesnadi.

Henda bók, sum vit hava í vón, skapar vegamót í søgu okkara. Við henni stiga vit eitt stórt stig í stríðinum fyri at vinna aftur í verki mentanarligar heimarætt í Føroyum: ikki at nýðast at siggja okkum sjálv við fremmandum eygum og altíð at verða sílað gjøgnum eitt fremmant málsligt sáld.

Ein onnur orðabók er í gerð: nýggi donsk-føroysk orðabók við stóði í hinari hjá Jóhannesi av Skarði, men stórliga økt og broytt. Fróðskaparlag Føroya tók í 1991 stig til hesa nýggju orðabókina, eins og tað var Fróðskaparlagið, sum stóð aftan fyri tað donsku-føroysku hjá Jóhannesi av Skarði. Tann orðabókin hevur uml. 30.000 orð, tann nýggja fer at hava 53.000 orð. Tað verður ein stór orðabók við nógvum nýggjum donskum orðum umframt nýggjum føroyskum týðingum til orð úr gomlu donsku-føroysku orðabókini, sum ventandi fer at koma nú um árslok. Tað er ein ritstjóri sum skrivur hesa orðabóka-handritið við hjálp frá tímaløntum rætlesarum. Undirritaða hevur í 1 ár verið

praktiskur sambindingarlíður millum teir ymsu tættirnar í hesum arbeiðinum, og tí varð Sjónvorpi Føroya vist til mín, tá ið tað herfyri bað um samrøðu um orðabókina. Avtala varð gjord við stuttari freist, men ein arbeiðsfundur – júst um orðabókina – kom í vegin. Eg bjóðaði mær til at tosa við Sjónvorpið fáar dagar seinni, men Sjónvorpið kundi ikki biða. Merkiligt at júst hetta skuldi tola so illa at goymast! Sum um orðabókur vóru lottuverk. Sum um ein frágreiðing ella samrøða um orðabókina ikki hevði líka stórt upplýsandi virði nakrar dagar seinni. Alt tað sama, sjónvarpið hevði tíðindi um 2 danskar-føroyskar orðabækur, sum trúliga koma í stuttum millumbili. Eg skal bara stutt siga, at tá ið eg í desember í fjór knappliga frætti sum slatur, at Zakarias Wang í loynd hevði eina danska-føroyska orðabók í gerð, varð eg kløkk og helt, at tað var at spilla burtur góðar kreffir, pening og tíð at gera 2 ymiskar dansk-føroyskar orðabækur í senn! Eg bjóðaði tí beinanvegin Zakariasi Wang á fund til at tosa um møgulegt samstarv, men hann hevði ongan áhuga fyri samstarvi. Tað var ei heldur nakað loyndarmál, at dansk-føroysk orðabók var í gerð hjá Føroya Fróðskaparlagi, í 1993 var sostatt lýst í bløðunum eftir orðabókarritstjóra, so Zakarias Wang visti frá brýn, at orðabókin var í gerð á Føroyamálsdeildini.

Turið Sigurðardóttir, bókmentafroðingur

Føroysku eygleiðararnir mega skiftast út sum skjótast

Meðan danir valdu óvildugar persónar við fakligum førleika at eygleiða í hesum stórmáli merkt av jura og tølum, so lótu føroyingar sær lynda at velja eygleiðarar út frá POLITISKUM fortreytum.

Skommin týkst nú fylkkomin eftir at hesir hava dømt í málinum!

Sum kunnugt gekk ríkisstjórnin ikki føroyska heimastýrinum á møti um at dómarakanna bankamálið. Úrslitið gjørdist ein kanningsarnevnd, har m.a. tveir eygleiðarar frá føroyska heimastýrinum skulu fylgja við undir kanningararbeiðinum.

Miðflokkurin, saman við Tjóðveldisflokkinum, visti á, at rættast var, um besti yrkiskunnleiki varð nýttur í

sambandi við eygleiðingina og søgdu í skrivi til landsstýrið 7. aug. 1995, at hesin serkunnleiki var best tryggjaður við, at bæði samgonga og andstöða valdu tveir advokatar at umboða politisku partarnar hjá heimastýrinum. Á tann hátt fekkst frægari trygd fyri, at føroysk áhugamál vóru tryggjað!

Partapolitisk áhugamál

stórri týðning

Men í hesum máli visti tað seg, at politisk áhugamál komu at hava stórri týðning – enn fakligur førleiki í so týðningarmiklum máli.

Samgongan valdi politikarar. Andstöðan, t.v.s. Fólkaflokkurin og Kristiligi Fólkaflokkurin – Føroya Framburðs- og Fiski-

vinnuflokkur gjørdur tað sama.

Aheitanin frá Miðflokkinum og Tjóðveldisflokkinum varð sostatt ikki gingin á møti.

Tá sjáurur løgmaður alment hevur sagt, at stóð tað til hansara, so hevði hann valt onkran annan (istaðin fyri H.D.N.), so hevur hann persónliga í hvussu so er

Framhald á síðu 13

